

A kultúra ebek harmincadján

2020. május 19-én az Országgyűlés megszüntette a kulturális intézmények (levéltárak, közművelődési könyvtárak, muzeális intézmények, előadó-művészeti szervezetek) dolgozóinak közalkalmazotti státuszát. Ugyanezen a napon a Fidesz parlamenti képviselői megszavazták hat egyetem (Soproni Egyetem, Állatorvostudományi Egyetem, Miskolci Egyetem, Neumann János Egyetem, Széchenyi István Egyetem, Moholy-Nagy Művészeti Egyetem) alapítványi rendszerben való működtetését. Ezeknek az egyetemeknek az oktatói szintén, automatikusan elvesztették közalkalmazotti státuszukat. A legújabb hír szerint hasonló sors vár a Színház- és Filmművészeti Egyetem oktatóira is.

E döntések egyrészt folytatják azoknak a rendelkezéseknek a sorozatát, amelyek által a hatalom a járványhelyzet örvén fontos közintézmények státuszát és alapvető jogok érvényesülését ássa alá (l. a szabad véleménynyilvánítást korlátozó intézkedések, az önkormányzatok kivéreztetése, a nemváltás tilalma, az Isztambuli Egyezmény ratifikálásának elutasítása, a közérdekű adatigénylés megnehezítése, az internetkorlátozás és a totális megfigyelés lehetőségének törvénybe foglalása stb.), másrészt beleilleszkednek abba a törvénysértő gyakorlatba, amellyel a kormány az általa benyújtott törvényjavaslatokra vonatkozó előzetes egyeztetési és hatástanulmány-készítési kötelezettségét rendszeresen megszegi. A szóban forgó, teljes kulturális intézményrendszerünk és teljes felsőoktatásunk működését befolyásoló döntések az érdekeltek feje fölött születtek, várható hatásaik felmérésére és társadalmi megvitatására nem került sor, sőt, a híruk az érintett intézmények egy részét teljes meglepetésként érte. Harmadrészt, a közalkalmazotti kör szűkítése is egy korábban megkezdett folyamat része, hiszen a szakképzési intézmények dolgozói már elvesztették közalkalmazotti státuszukat, és a Corvinus Egyetem „privatizációja” is ezzel a következménnyel járt.

Az indoklásból, amelyek ezen intézkedéseket kísérték, semmi sem igaz: a közalkalmazotti státusz elvételéből és az egyetemek magánkézbe adásából nem következik, hogy növekedne a munkabér az „elavult” közalkalmazotti bértáblához képest. A működés sem válhat hatékonyabbá vagy gazdaságosabbá attól, ha piaci viszonyok bevezetését erőltetik olyan területeken, ahol valóságos piacról aligha lehet beszélni. És a közalkalmazotti bértábla sem azért avult el, mert nem piaci viszonyok alakították, hanem mert a kormány tíz éve nem tartja karban – ezzel is kifejezve „megbecsülését” az oktatás és kultúra munkásai iránt.

Annál nyilvánvalóbb, hogy mi előnye származhat az Orbán-rezsimnek az új helyzetből: könnyebben lehet majd további leépítéseket, szűkítéseket végrehajtania, a „nemkívánatos elemektől” megszabadulnia, szakmailag elkötelezett vezetőket szakértelem nélküli pártkatonákra cserélnie és az értelmiség megfélemlítésének egyéb hasonló eszközeivel élnie.

A kultúra és a felsőoktatás közérdek, intézményei közintézmények, munkásai közfeladatot látnak el. Az általuk nyújtott szolgáltatás alapvető jellemzője kell, hogy legyen a kiszámítható, megbízható működés, és ennek feltétele az alkalmazottak helyzetének stabilitása is. E szolgáltatások piacosításának keretei, strukturális, kulturális és pénzügyi feltételei Magyarországon jelenleg nincsenek kialakítva, de még kitalálva vagy megtárgyalva sem. Ilyen körülmények között az érintett intézmények tulajdon- és/vagy munkajogi viszonyainak megváltoztatása lehetetlenné teszi, hogy hivatásuknak eleget tegyenek.

Ami pedig a „fenntartóváltásra” ítélt egyetemeket illeti, őket külön csapásként sújtja, hogy eleve is korlátozott autonómiájuk minimálisra szűkül. A Corvinus példája tanúsítja és a legújabb törvénymódosítások több eleme megerősíti, hogy a kormány bizalmasaiból összeállított kuratórium nemzetközi szinten példátlan teljhatalmat kap az egyetem felett. Az egyetemi polgárokat képviselő szenátusnak még az intézmény szervezeti és működési szabályzatába sem lesz beleszólása.

Az Oktatói Hálózat tiltakozik a tudás, a kultúra és az egyetemi autonómia leépítését célzó újabb és újabb törvénymódosítások ellen, és követeli a szóban forgó változtatások azonnali visszavonását.